

۱۵-۱- مهم‌ترین سیاست‌های پولی مصوب در سال ۱۳۹۳

جهت‌گیری کلی سیاست‌های پولی و اعتباری بانک مرکزی در سال ۱۳۹۳، تلاش برای استمرار و ارتقای انضباط پولی، کنترل رشد نقدینگی و بهبود ترکیب آن و هدایت منابع به سمت فعالیت‌های تولیدی در راستای بهبود تخصیص منابع اعتباری بانک‌ها بود. این رویکرد در ادامه و در مجموعه سیاست‌های ارائه شده توسط دولت در خصوص خروج غیر تورمی از رکود نیز مورد توجه قرار گرفت. رعایت اصل انضباط پولی در بسته سیاستی مزبور در راستای صیانت از دستاوردهایی نظیر کنترل نرخ تورم، حفظ ثبات ایجاد شده در بازار ارز و کنترل انتظارات تورمی و همچنین پرهیز از بروز ناسازگاری زمانی در تنظیم سیاست‌های پولی مورد تاکید واقع شد.

رقابت در خصوص نرخ سود سپرده که تا پیش از این تنها به موسسات اعتباری غیر مجاز مربوط بود، از اواخر سال ۱۳۹۲ به تدریج تبدیل به رقابت ناسالم میان شبکه بانکی شد. شکل‌گیری رقابت ناسالم میان بانک‌ها در اعلام نرخ سود سپرده، تبعاتی نظیر افزایش هزینه پول در بانک‌ها و در نتیجه افزایش هزینه تامین مالی اقتصاد، حرکت منابع بانکی به سمت فعالیت‌های غیر تولیدی و با بازدهی سریع، افزایش ریسک‌های بانکی و بروز دغدغه‌های نظارتی را به همراه داشت. به دنبال این تحولات و بروز نگرانی‌های جدی در این زمینه، بانک مرکزی در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ به منظور کمک به حفظ دستاورد حاصل شده در زمینه اعطای آزادی عمل به شبکه بانکی در تعیین نرخ سود سپرده‌های بانکی و نیز در جهت انتظام‌بخشی

مجدد به بازار پول، اقدام به جلب مشارکت بانک‌ها و موسسات اعتباری مجاز و حمایت از توافق به عمل آمده میان «شورای هماهنگی بانک‌های دولتی» و «کانون بانک‌ها و موسسات اعتباری خصوصی» در خصوص تعیین سقف‌های مشخصی برای نرخ‌های سود علی‌الحساب انواع سپرده بانکی کشور کرد. بر این اساس، طی توافقی میان بانک‌ها و موسسات اعتباری و با هماهنگی بانک مرکزی در تاریخ ۱۳۹۳/۲/۱۸، حداکثر نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت کمتر از ۳ ماه، ۳ تا کمتر از ۶ ماه، ۶ تا کمتر از ۹ ماه، ۹ ماه تا کمتر از یک سال و یک سال به ترتیب معادل ۱۰، ۱۴، ۱۶، ۱۸ و ۲۲ درصد تعیین شد و سپرده‌های بیش از یک سال نیز از چرخه بازار پول خارج شد.

جدول ۱۵-۱- نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های بانکی
مورد توافق بانک‌ها

نرخ سود علی‌الحساب (درصد)	
کوتاه‌مدت کمتر از ۳ ماه	۱۰
کوتاه‌مدت ۳ تا کمتر از ۶ ماه	۱۴
کوتاه‌مدت ۶ تا کمتر از ۹ ماه	۱۶
کوتاه‌مدت ۹ ماه تا کمتر از یک‌ساله	۱۸
یک‌ساله	۲۲

پس از شکل‌گیری توافق و آرامش در بازار پول، در تیر ماه ۱۳۹۳ بانک مرکزی سایر مولفه‌های سیاست پولی را نیز مورد بازبینی قرار داد و مجموعه سیاست‌های پولی و اعتباری با پیشنهاد بانک مرکزی در شورای پول و اعتبار به تصویب رسید^(۱). از جمله مهم‌ترین موارد مصوب در این مجموعه می‌توان به تایید توافق بانک‌ها در زمینه نرخ سود سپرده‌های بانکی، بازبینی نرخ

۱- موضوع یک‌هزار و یکصد و هفتاد و نهمین جلسه شورای پول و اعتبار در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۳

سود تسهیلات بانکی و کاهش و یکسان‌سازی نسبت سپرده قانونی برای انواع سپرده بانکی اشاره کرد:

- مطابق با ماده ۱ این مجموعه، تفاهم به عمل آمده توسط بانک‌ها و موسسات اعتباری در اردیبهشت ماه این سال در مورد نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های بانکی با اعمال نرخ‌های مورد تفاهم (حداکثر ۲۲ درصد برای سپرده‌های ۱ساله) مورد موافقت شورای پول و اعتبار قرار گرفت.

- مطابق ماده ۲ این مجموعه، حداقل نرخ سود مورد انتظار تسهیلات مشارکتی ۲۱/۰ درصد و حداکثر نرخ سود تسهیلات عقود غیر مشارکتی بانک‌ها و موسسات اعتباری ۲۲/۰ درصد تعیین شد. نرخ سود تسهیلات عقود غیر مشارکتی مطابق ماده ۹ مجموعه سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور (مصوب دی ماه ۱۳۹۰) برای تسهیلات با سررسید تا ۲ سال معادل ۱۴ درصد و برای تسهیلات با سررسید بیشتر از ۲ سال معادل ۱۵ درصد تعیین شده بود. با توجه به اولویت تامین سرمایه در گردش در سیاست‌های اعتباری و انطباق بیشتر عقود غیر مشارکتی با تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، این تصمیم شورای پول و اعتبار در خصوص نرخ‌های سود بانکی اقدامی در جهت بهبود تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و تسریع در خروج از رکود اقتصاد کشور قلمداد شد.

- براساس ماده ۳ مجموعه سیاست‌های پولی و اعتباری در سال ۱۳۹۳، نسبت سپرده قانونی بانک‌های تجاری به صورت یکسان برای انواع سپرده معادل ۱۳/۵ درصد تعیین شد و نسبت سپرده قانونی بانک‌های تخصصی و شعب مناطق آزاد بانک‌ها نیز تغییر نیافت. همچنین، در راستای تقویت قرض‌الحسنه بانک‌ها و با وجود یکسان‌سازی نسبت سپرده قانونی انواع سپرده بانکی، نسبت سپرده قانونی سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز معادل ۱۰/۰ درصد تعیین شد. علاوه بر این، پذیرش تا ۲ واحد درصد نقد در صندوق بانک‌ها به عنوان سپرده قانونی بانک مرکزی^(۱) نیز از عمده موارد اصلاح مولفه‌های اساسی در این مجموعه سیاستی بود که به تایید شورای پول و اعتبار رسید.

از دیگر تصمیمات شورای پول و اعتبار براساس مجموعه سیاست‌های پولی و اعتباری در سال ۱۳۹۳، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- واگذاری شرایط انتشار اوراق گواهی سپرده (عام و خاص) به بانک مرکزی

- تعیین نرخ سود تسهیلات خرید مسکن از محل اوراق گواهی حق تقدم و صندوق پس‌انداز مسکن به ترتیب معادل ۱۶ و ۱۴ درصد

- تعیین نرخ سود اوراق مشارکت شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و دولت در حد ۲۲ درصد

- ممنوعیت بازخرید قبل از سررسید اوراق مشارکت منتشره توسط بانک ناشر و انتقال معامله دست دوم اوراق مذکور به بورس اوراق بهادار.

علی‌رغم توافقی‌های حاصل شده و تایید آنها در مجموعه سیاست‌های پولی و اعتباری در سال ۱۳۹۳، متعاقب افزایش نرخ سود سپرده از سوی موسسات پولی و اعتباری غیر مجاز و خروج منابع از بانک‌ها در ماه‌های آبان و آذر این سال، برخی از بانک‌ها نیز وارد رقابت ناسالم در جذب سپرده‌های بانکی شده و از سقف‌های تعیین شده عدول نمودند. لذا، بانک مرکزی در راستای انتظام‌بخشی مجدد به بازار پول، در آذر ماه ۱۳۹۳ طی نشستی با مدیران عامل بانک‌ها بر رعایت سقف نرخ سود تعیین شده تاکید نمود و هم‌زمان اقدامات انضباطی سخت‌گیرانه‌ای را برای رعایت سقف‌های تعیین‌شده و بازگشت مجدد انضباط به بازار پول در نظر گرفت که این امر با استقبال بانک‌ها نیز مواجه شد. بر این اساس، بانک مرکزی با موافقت در خصوص تغییر نرخ سود در دو نوع سپرده کوتاه‌مدت^(۲) با هدف افزایش جذابیت مولفه‌های کوتاه‌مدت در بازار پول، تلاش نمود توان تجهیز و نگهداشت منابع بانک‌ها را افزایش دهد.

۲- نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت ۶ تا کمتر از ۹ ماه از ۱۶ به ۱۸ درصد و سپرده‌های کوتاه‌مدت ۹ ماه تا کمتر از یک سال از ۱۸ به ۲۰ درصد افزایش یافت (موضوع بخشنامه شماره ۲۴۳/۹۲/۲۹ مورخ ۱۳۹۳/۹/۲۹).

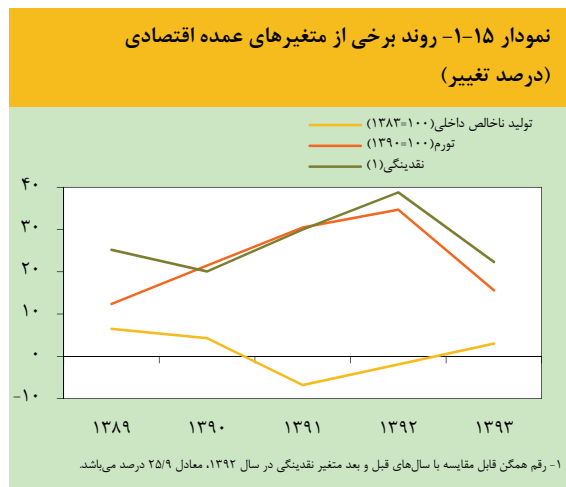
۱- موضوع بخشنامه شماره م/ب/۲۴۱۲ مورخ ۱۳۸۷/۶/۲۸

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۳

۲۲/۳ و ۱۵/۱ درصد (به ترتیب معادل ۱۴۲۸/۳ و ۹۰۵/۴ هزار میلیارد ریال افزایش) از مهم‌ترین عوامل افزایش بدهی‌های سیستم بانکی بودند.

۱۵-۲- عملکرد سیستم بانکی^(۱)

در سال ۱۳۹۳، دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی با رشدی معادل ۱۵/۳ درصد نسبت به سال قبل به ۱۸۵۱۸/۴ هزار میلیارد ریال رسید. افزایش سایر دارایی‌ها با رشدی معادل ۲۷/۴ درصد (۱۲۲۸/۴ هزار میلیارد ریال افزایش) مهم‌ترین عامل افزایش دارایی‌ها بود. بدهی بخش غیر دولتی (با سود و درآمد سال‌های آتی) و بدهی بخش دولتی نیز به ترتیب با رشدی معادل ۱۶/۷ و ۳۲/۱ درصد (به ترتیب معادل ۹۰۰/۸ و ۳۵۶/۵ هزار میلیارد ریال افزایش) از دیگر عوامل مهم افزایش دارایی‌های سیستم بانکی بودند. در سمت بدهی‌های سیستم بانکی نیز نقدینگی و سایر بدهی‌ها (شامل حساب سرمایه سیستم بانکی، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیر دولتی) به ترتیب با رشدی معادل

جدول ۱۵-۲- اقلام عمده دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی^(۱)

(هزار میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال				
	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱
دارایی‌ها	۱۵/۳	۵۵/۶	۱۸۵۱۸/۴	۱۶۰۵۴/۳	۱۰۳۱۵/۰
دارایی‌های خارجی	-۰/۴	۱۲۲/۴	۵۰۳۵/۳	۵۰۵۶/۹	۲۲۷۳/۶
بانک مرکزی	۳/۷	۱۳۴/۳	۳۱۲۶/۲	۳۰۱۴/۲	۱۲۸۶/۲
بانک‌های دولتی ^(۲)	-۵/۹	۷۸/۷	۶۶۵/۹	۷۰۷/۶	۳۹۶/۰
کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی ^(۳)	-۶/۹	۱۲۵/۸	۱۲۴۳/۲	۱۳۳۵/۱	۵۹۱/۴
بدهی بخش دولتی	۳۲/۱	۲۱/۹	۱۴۶۶/۰	۱۱۰۹/۵	۹۱۰/۴
بدهی بخش غیر دولتی	۱۶/۷	۳۰/۷	۶۳۰۹/۰	۵۴۰۸/۲	۴۱۳۹/۰
سایر	۲۷/۴	۴۹/۷	۵۷۰۸/۱	۴۴۷۹/۷	۲۹۹۲/۰
بدهی‌ها	۱۵/۳	۵۵/۶	۱۸۵۱۸/۴	۱۶۰۵۴/۳	۱۰۳۱۵/۰
نقدینگی	۲۲/۳	۳۸/۸	۷۸۲۳/۸	۶۳۹۵/۵	۴۶۰۶/۹
وام‌ها و سپرده‌های بخش دولتی	۲۳/۱	۵۳/۴	۷۷۰/۲	۶۲۵/۶	۴۰۷/۸
بدهی‌های ارزی	-۰/۵	۱۲۰/۰	۳۰۰۸/۶	۳۰۲۲/۸	۱۳۷۳/۹
بانک مرکزی	۱۵/۴	۱۵۸/۴	۱۵۴۱/۵	۱۳۳۶/۰	۵۱۷/۱
بانک‌های دولتی ^(۲)	-۱۷/۱	۶۴/۲	۴۳۹/۹	۵۳۰/۸	۳۲۳/۳
کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی ^(۳)	-۱۱/۱	۱۱۶/۷	۱۰۲۷/۲	۱۱۵۶/۰	۵۳۳/۵
سایر ^(۴)	۱۵/۱	۵۳/۱	۶۹۱۵/۸	۶۰۱۰/۴	۳۹۲۶/۴

۱- شامل اقلام زیر خط نمی‌باشد.

۲- در سال ۱۳۹۲، بانک قرض‌الحسنه مهر از گروه بانک‌های تخصصی خارج و در گروه بانک‌های غیر دولتی طبقه‌بندی شد.
 ۳- در سال ۱۳۹۲، آمار ۶ بانک ایران‌زمین، قرض‌الحسنه رسالت، خاورمیانه، بین‌المللی کیش، ایران و ونزوئلا و قوامین و ۲ موسسه اعتباری کوثر و عسکریه به آمارهای پولی و مالی کشور اضافه شده و آمار تعاونی‌های اعتباری صالحین و پیشگامان آتی نیز در آمار بانک آینده ادغام شده است. شایان ذکر است میان زمان اخذ مجوز بانک‌ها و موسسات اعتباری از بانک مرکزی با زمان ارسال خلاصه دفترکل استاندارد آنها جهت درج در آمارهای پولی و مالی کشور فاصله وجود دارد. به عنوان مثال، بانک قوامین که در سال ۱۳۹۰ مجوز فعالیت خود را اخذ کرده است، آمارهای استاندارد خود را در سال ۱۳۹۲ به بانک مرکزی ارسال کرده و به تبع آن آمارهای این بانک در مجموعه آمارهای پولی و بانکی تلفیق شده است.
 ۴- شامل حساب سرمایه سیستم بانکی، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیر دولتی نیز می‌باشد.

۱- شامل بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی، بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

۱۵-۲-۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

۱۰/۱ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های شرکت‌ها و موسسات دولتی نزد بانک مرکزی بود.

در سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی ۳۷/۰ درصد (۲۸۰/۷ هزار میلیارد ریال) افزایش داشت که عامل اصلی آن، افزایش ۳۸/۰ درصدی (۲۷۶/۵ هزار میلیارد ریال) بدهی دولت به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود که به ۱۰۰۴/۸ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۳ رسید. این امر عمدتاً ناشی از افزایش سرفصل مطالبات از دولت (مبالغ اصل و فرع تسهیلات تبصره‌ای اعطایی بانک‌ها که به تعهد دولت بوده و سررسید شده اما وصول نشده است) بود که با ۳۰۴/۸ هزار میلیارد ریال افزایش از ۵۸۵/۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۲ به ۸۹۰/۴ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۳ رسید. همچنین در پایان سال ۱۳۹۳، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۲۰/۱ درصد افزایش یافت و به ۳۷۷/۷ هزار میلیارد ریال رسید.

در سال ۱۳۹۳، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با رشد کاهنده‌ای معادل ۰/۴ درصد نسبت به سال قبل (۷/۴ هزار میلیارد ریال کاهش) به ۲۰۲۶/۷ هزار میلیارد ریال رسید. این رشد کاهنده نتیجه کاهش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به میزان ۹۳/۵ هزار میلیارد ریال و افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به میزان ۸۶/۱ هزار میلیارد ریال بود. علت کاهش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی فراتر بودن فروش ارز نسبت به خرید آن بود که در نتیجه آن بانک مرکزی به صورت خالص فروشنده ارز در سال ۱۳۹۳ بود. افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی نیز نتیجه کاهش ۲۱۹/۷ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی و کاهش ۲۱۹/۷ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود.

۱۵-۲-۲- سیستم بانکی و بخش دولتی

جدول ۱۵-۳- تغییر در خالص مانده بدهی

(هزار میلیارد ریال) بخش دولتی به سیستم بانکی

سال	
۱۳۹۳	۱۳۹۲
۲۱۱/۹	-۱۸/۶
بخش دولتی	
بانک مرکزی	-۷/۲
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	-۱۳/۰
کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۱/۶
۱۶۷/۴	-۱۶/۹
دولت	
بانک مرکزی (۱)	-۲/۹
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	-۱۱/۶
کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	-۲/۴
۴۴/۵	-۱/۷
شرکت‌ها و موسسات دولتی	
بانک مرکزی	-۴/۳
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی) (۲)	-۱/۴
کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۴/۰
-۳/۸	

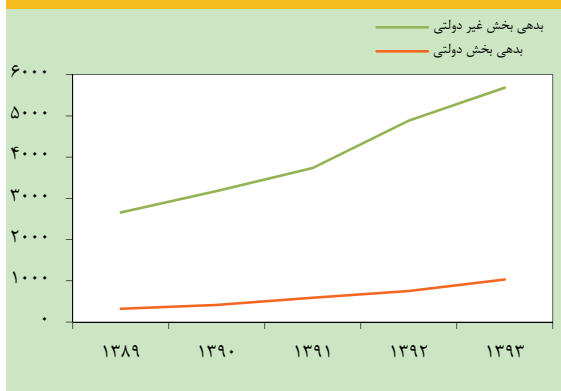
۱- شامل کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی می‌باشد.
 ۲- شامل بدهی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز می‌باشد.

در سال ۱۳۹۳، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی با ۲۱۱/۹ هزار میلیارد ریال افزایش نسبت به سال قبل به ۶۹۵/۸ هزار میلیارد ریال رسید. طی سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی ۲۱/۶ درصد (۷۵/۷ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت که این افزایش ناشی از رشد ۱۶/۰ درصدی بدهی دولت و افزایش ۲۶/۳ درصدی بدهی شرکت‌ها و موسسات دولتی به بانک مرکزی بود. از کل بدهی دولت به بانک مرکزی، معادل ۳۹/۲ هزار میلیارد ریال (۲۱/۴ درصد) مربوط به کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بود. در سال ۱۳۹۳، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی معادل ۲۶/۱ درصد (۸۱/۲ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۷۱/۱ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های دولت و افزایش

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۳

افزایش) به ۱۲۹۵/۶ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات اعطایی کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی با رشد ۱۹/۶ درصدی (۵۸۰/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۳۵۳۸/۰ هزار میلیارد ریال رسید. بر این اساس، سهم کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی از مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی از ۶۰/۵ درصد در پایان سال ۱۳۹۲ به ۶۲/۲ درصد در پایان سال ۱۳۹۳ افزایش یافت. همچنین، سهم بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های تخصصی از کل مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی به ترتیب از ۱۵/۸ و ۲۳/۷ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱۵/۰ و ۲۲/۸ درصد در پایان سال ۱۳۹۳ کاهش یافت.

نمودار ۱۵-۲- بدهی بخش دولتی و غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری (بدون سود آتی) (هزار میلیارد ریال)

۱۵-۳- شبکه بانکی^(۱) و بخش غیر دولتی^(۲)

در سال ۱۳۹۳، مانده تسهیلات اعطایی^(۳) شبکه بانکی به بخش غیر دولتی با ۱۶/۴ درصد افزایش ۷۹۹/۲ هزار میلیارد ریال) به ۵۶۸۷/۲ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد ۳۰/۸ درصدی سال قبل، ۱۴/۴ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد؛ این کاهش به دلیل افزایش پوشش آماری و اضافه شدن ۶ بانک و ۴ موسسه اعتباری به آمارهای پولی و مالی در سال ۱۳۹۲ بوده است که موجب افزایش ۳۰/۸ درصدی تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل از آن (۱۳۹۱) شده بود. همچنین در سال ۱۳۹۳، سهم مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی معادل ۸۴/۶ درصد از کل مانده تسهیلات اعطایی آنها به بخش‌های دولتی و غیر دولتی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (۸۶/۷ درصد) به میزان ۲/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تجاری دولتی به بخش غیر دولتی (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) با ۱۰/۸ درصد رشد (۸۳/۵ هزار میلیارد ریال افزایش) نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ به ۸۵۳/۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۳ رسید. همچنین، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تخصصی به بخش غیر دولتی با ۱۱/۷ درصد رشد (۱۳۵/۷ هزار میلیارد ریال

جدول ۱۵-۴- مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی^(۱)

(هزار میلیارد ریال)

سهم (درصد)		درصد تغییر		مانده در پایان سال			
۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۱۵/۰	۱۵/۸	۱۰/۸	۹/۶	۸۵۳/۶	۷۷۰/۱	۷۰۲/۴	بانک‌های تجاری
۲۲/۸	۲۳/۷	۱۱/۷	۱۴/۴	۱۲۹۵/۶	۱۱۵۹/۹	۱۰۱۴/۳	بانک‌های تخصصی
۶۲/۲	۶۰/۵	۱۹/۶	۴۶/۳	۳۵۳۸/۰	۲۹۵۸/۰	۲۰۲۱/۴	کل بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۶/۴	۳۰/۸	۵۶۸۷/۲	۴۸۸۸/۰	۳۷۳۸/۱	شبکه بانکی

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

۲- ارقام متن و جداول این قسمت بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد، لذا با ارقام مندرج در جداول پیوست که شامل سود و درآمد سال‌های آتی است، متفاوت می‌باشد.

۳- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول نیز می‌باشد.

۱- شامل بانک‌های دولتی و غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

بررسی تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به تفکیک بخش‌های مختلف نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۳، بالاترین سهم (۴۴/۹ درصد) از افزایش در مانده خالص تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی، به فعالیت «بازرگانی داخلی»، خدمات و متفرقه» اختصاص داشت و به ترتیب فعالیت‌های «ساختمان و مسکن» (۲۸/۸ درصد)، «صنعت و معدن» (۱۶/۶ درصد)، «کشاورزی» (۱۰/۱ درصد) و «صادرات» (۰/۴ درصد) در مراتب بعدی اهمیت قرار داشتند.

بررسی ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی در قالب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۳ نیز نشان می‌دهد که عقود مشارکت مدنی و فروش اقساطی به ترتیب با ۴۱/۹ و ۲۹/۴ درصد سهم از کل تسهیلات، بخش عمده‌ای از تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی را به خود اختصاص دادند. در سال ۱۳۹۳، سهم عقد سرمایه‌گذاری مستقیم نسبت به سال قبل تغییری نداشت؛ سهم عقود فروش اقساطی، مشارکت حقوقی و سلف افزایش داشت و سهم سایر عقود نسبت به سال قبل کاهش پیدا کرد.

(درصد) جدول ۱۵-۵- سهم بخش‌های اقتصادی از افزایش در مانده خالص^(۱) تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی

۱۳۹۳ ^(۲)			۱۳۹۲			
شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	
۱۰/۱	۴/۱	۲۱/۳	۱۰/۷	۴/۲	۲۵/۸	کشاورزی
۱۶/۶	۲۲/۸	۵/۰	۱۸/۳	۲۴/۵	۴/۰	صنعت و معدن
۲۸/۸	۲۱/۱	۴۳/۰	۲۷/۶	۱۶/۴	۵۳/۷	ساختمان و مسکن
-۰/۴	-۰/۳	-۰/۴	۲/۰	۲/۲	۱/۵	صادرات
۴۴/۹	۵۲/۳	۳۱/۱	۴۱/۴	۵۲/۷	۱۵/۰	بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق، به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

۲- برای محاسبه سهم از تغییر در مانده بخش‌های مختلف در سال ۱۳۹۳، آمار بانک قرض‌الحسنه مهر از شمول بانک‌های تخصصی خارج و در طبقه بانک‌های غیر دولتی قرار گرفته است.

(درصد) جدول ۱۵-۶- ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی به تفکیک عقود

بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی		بانک‌های تخصصی		بانک‌های تجاری		
شبکه بانکی	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۲۹/۴	۲۷/۹	۱۳/۶	۱۳/۵	۶۳/۳	۵۹/۱	فروش اقساطی
۲/۵	۲/۸	۳/۱	۳/۳	۰/۴	۰/۵	مضاربه
۴۱/۹	۴۲/۱	۵۴/۶	۵۳/۴	۲۱/۹	۲۶/۸	مشارکت مدنی
۵/۱	۵/۳	۵/۹	۶/۲	۱/۹	۲/۰	قرض‌الحسنه
۰/۴	۰/۵	۰/۴	۰/۴	۰/۳	۰/۳	اجاره به شرط تملیک
۰/۴	۰/۳	۰/۱	۰/۱	۰/۷	۰/۶	سلف
۳/۱	۳/۰	۴/۷	۴/۷	۰/۶	۰/۷	مشارکت حقوقی
۰/۹	۰/۹	۱/۰	۱/۲	۰/۳	۰/۲	سرمایه‌گذاری مستقیم
۴/۶	۴/۷	۳/۱	۳/۴	۴/۲	۳/۶	جعاله
۱۱/۷	۱۲/۵	۱۳/۵	۱۳/۸	۶/۴	۶/۲	سایر(۱)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- شامل آمار خرید دین، اموال موضوع معاملات و مطالبات سررسیدگذشته، معوق و مشکوک‌الوصول می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۳

قرض الحسنه، معادل ۷۱/۳ درصد (۳۸/۵ هزار میلیارد ریال) صرفاً مربوط به تسهیلات قرض الحسنه ازدواج و بقیه (۱۵/۵ هزار میلیارد ریال) مربوط به تسهیلات قرض الحسنه برای آزادی زندانیان معسر و نیازمند، اشتغال مددجویان، خوداشتغالی، مشاغل خانگی و غیره بوده است. سایر تسهیلات تکلیفی نیز معادل ۷۲/۰ هزار میلیارد ریال بوده که ۳۱/۰ هزار میلیارد ریال آن مربوط به خرید گندم داخلی و ۲۵/۸ هزار میلیارد ریال آن مربوط به تسهیلات طرح مسکن مهر بوده است^(۱).

جدول ۱۵-۸- عملکرد بانکها در زمینه اعطای تسهیلات
(هزار میلیارد ریال) تکلیفی در سال ۱۳۹۳

مبلغ	
۵۴/۰	تسهیلات قرض الحسنه
۳۸/۵	ازدواج
۱۵/۵	سایر
۷۲/۰	سایر تسهیلات تکلیفی
۳۱/۰	خرید گندم داخلی
۳/۴	مسکن روستایی
۲۵/۸	مسکن مهر
۲/۹	بافت های فرسوده
۸/۹	مسکن ایثارگران
۱۲۶/۰	کل تسهیلات تکلیفی

۱۵-۴- نقدینگی

در سال ۱۳۹۳، نقدینگی با رشدی معادل ۲۲/۳ درصد نسبت به سال ۱۳۹۲ به ۷۸۲۳/۸ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد نقدینگی در سال گذشته (۳۸/۸ درصد)، معادل ۱۶/۵ واحد درصد کاهش نشان می دهد. شایان ذکر است معادل ۱۲/۹ واحد درصد از کل رشد ۳۸/۸ درصدی نقدینگی در سال ۱۳۹۲ مربوط به افزایش پوشش آماری بوده و ارتباطی به افزایش واقعی حجم نقدینگی در این سال ندارد. بنابراین، رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۳ (۲۲/۳ درصد) نسبت به رشد نقدینگی با پایه های همگن در سال ۱۳۹۲ (۲۵/۹ درصد) معادل ۳/۶ واحد درصد کاهش یافته است. یکی از دلایل کاهش رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۳، کاهش رشد پایه پولی با پایه های همگن از ۱۶/۹ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱۰/۷ درصد در سال ۱۳۹۳ می باشد.

۱- فقط مربوط به عملکرد سال ۱۳۹۳ می باشد.

در سال ۱۳۹۳، نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول به کل تسهیلات ریالی اعطایی شبکه بانکی به بخش های دولتی و غیر دولتی ۱۱/۲ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه آن در پایان سال قبل (۱۳/۲ درصد)، معادل ۲/۰ واحد درصد کاهش نشان می دهد. طی دوره مورد بررسی، این متغیر در بانک های تجاری دولتی و کل بانک های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی به ترتیب معادل ۵/۲ و ۲/۱ واحد درصد کاهش یافت و در بانک های تخصصی بدون تغییر بوده است.

جدول ۱۵-۷- نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول (غیر جاری) شبکه بانکی به کل تسهیلات اعطایی (ریالی) (۱) (درصد)

تغییر	سال		
	۱۳۹۲	۱۳۹۳ ^(۱)	
	۱۶/۱	۱۰/۹	بانک های تجاری
	۶/۸	۶/۸	بانک های تخصصی
	۱۵/۲	۱۳/۱	کل بانک های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
	۱۳/۲	۱۱/۲	شبکه بانکی

۱- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول بخش های دولتی و غیر دولتی می باشد.
۲- برای محاسبه نسبت مطالبات غیر جاری به کل تسهیلات در سال ۱۳۹۳، آمار بانک قرض الحسنه مهر از شمول بانک های تخصصی خارج و در ردیف بانک های غیر دولتی قرار گرفته است.

طی سال ۱۳۹۳، بخشی از تسهیلات اعطایی بانکها در قالب آیین نامه اجرایی گسترش بنگاه های زودبازده و کارآفرین اعطا شد. بررسی عملکرد تسهیلات اعطایی بانک های دولتی در اجرای آیین نامه مذکور نشان می دهد تسهیلات پرداختی از ابتدای شروع طرح تا پایان سال ۱۳۹۳ معادل ۲۹۶/۲ هزار میلیارد ریال بوده است که نسبت به پایان سال قبل، ۱/۲ هزار میلیارد ریال افزایش نشان می دهد.

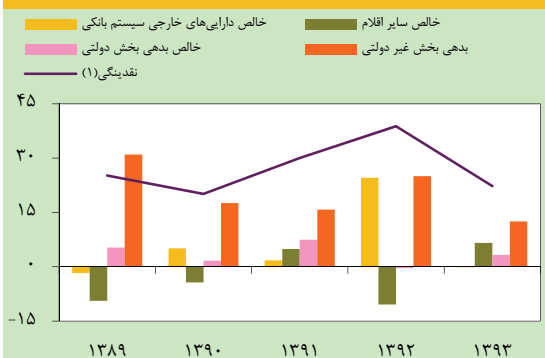
کل تسهیلات تکلیفی بانکها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۳ معادل ۱۲۶/۰ هزار میلیارد ریال بود که از این میزان، ۵۴/۰ هزار میلیارد ریال مربوط به تسهیلات قرض الحسنه (۴۲/۹ درصد) و بقیه (۷۲/۰ هزار میلیارد ریال) مربوط به سایر تسهیلات تکلیفی بود. از کل ۵۴/۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات

جدول ۱۵-۱۰- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (واحد درصد)

سال		
۱۳۹۳	۱۳۹۲	
-۰/۱	۲۴/۶	خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی
۲۲/۴	۱۴/۲	خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی
۳/۳	-۰/۴	خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی
۲/۶	-۰/۴	دولت
۰/۷	۰/۰	شرکت‌های دولتی
		بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و
۱۲/۵	۲۵/۰	موسسات اعتباری غیر بانکی (۱)
۶/۶	-۱۰/۴	خالص سایر اقلام
۲۲/۳	۳۸/۸	نقدینگی (درصد)

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

نمودار ۱۵-۴- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (واحد درصد)

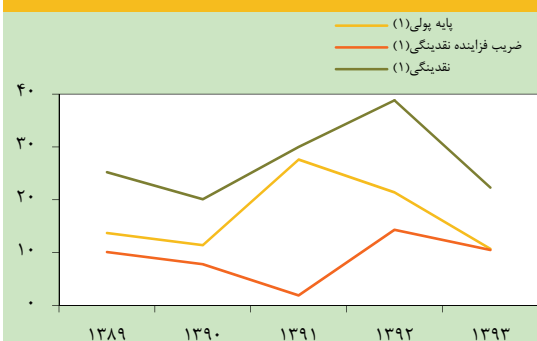
۱- رقم همگن قابل مقایسه با سال‌های قبل و بعد متغیر نقدینگی در سال ۱۳۹۲، معادل ۲۵/۹ درصد می‌باشد.

۱۵-۴-۱- پایه پولی

پایه پولی در سال ۱۳۹۳ نسبت به پایان سال قبل ۱۰/۷ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد سال قبل (۲۱/۴)^۱ درصد) به میزان ۱۰/۷ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. در سال مورد بررسی، مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها با ۴۲/۴ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ و سهمی فزاینده معادل ۲۱/۶ واحد درصد مهم‌ترین و تنها عامل فزاینده رشد پایه پولی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (سهم فزاینده ۱۱/۷ واحد درصدی در رشد ۲۱/۴ درصدی پایه پولی) به میزان ۹/۹ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. مهم‌ترین دلیل افزایش بدهی

۱- معادل ۴/۵ واحد درصد از مجموع رشد ۲۱/۴ درصدی پایه پولی در سال ۱۳۹۲ مربوط به افزایش پوشش آماری بوده است؛ لذا رشد همگن پایه پولی در سال ۱۳۹۲ معادل ۱۶/۹ درصد بوده است.

نمودار ۱۵-۳- رشد نقدینگی و عوامل تعیین‌کننده آن (درصد)

۱- رقم همگن قابل مقایسه با سال‌های قبل و بعد برای متغیرهای نقدینگی، ضریب فزاینده نقدینگی و پایه پولی در سال ۱۳۹۲ به ترتیب برابر ۷/۷، ۲۵/۹ و ۱۶/۹ می‌باشد.

جدول ۱۵-۹- نقدینگی برحسب عوامل تعیین‌کننده آن

درصد تغییر	مانده در پایان سال	
	۱۳۹۳	۱۳۹۲
پایه پولی		
(هزار میلیارد ریال)	۱۳۱۱/۵	۱۱۸۴/۹
ضریب فزاینده نقدینگی	۵/۹۶۶	۵/۳۹۸
نقدینگی (هزار میلیارد ریال)	۷۸۲۳/۸	۶۳۹۵/۵

بررسی عوامل موثر بر رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۳

نشان می‌دهد که خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی با ۳۲/۹ درصد رشد، سهمی فزاینده معادل ۲۲/۴ واحد درصد در رشد نقدینگی داشته است. در میان خالص دارایی‌های داخلی، بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (بدون سود و درآمد سال‌های آتی) و خالص سایر اقلام به ترتیب با ۱۶/۴ و ۴۲/۳ درصد رشد و سهمی فزاینده معادل ۱۲/۵ و ۶/۶ واحد درصد، مهم‌ترین عوامل رشد نقدینگی بوده‌اند. همچنین، خالص مطالبات سیستم بانکی از بخش دولتی سهمی فزاینده معادل ۳/۳ واحد درصد در رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۳ داشته است. در مقابل، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با ۰/۴ درصد کاهش نسبت به پایان سال قبل، سهم کاهنده‌ای معادل ۰/۱ واحد درصد در رشد نقدینگی داشته است.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۳

به گونه‌ای که ۱/۸ واحد درصد از رشد ۱۰/۷ درصدی پایه پولی در سال مورد بررسی از محل آزاد شدن وجوه مذکور بود^(۱).

۱۵-۴-۲- ضریب فزاینده نقدینگی

ضریب فزاینده نقدینگی با ۱۰/۵ درصد افزایش نسبت به پایان سال قبل به ۵/۹۶۶ در پایان سال ۱۳۹۳ رسید. افزایش مذکور ناشی از کاهش نسبت ذخایر اضافی بانک‌ها به کل سپرده‌های بخش غیر دولتی به میزان ۴۸/۸ درصد و کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌های بخش غیر دولتی به میزان ۱۴/۵ درصد بود که به ترتیب سهمی فزاینده برابر ۰/۴۲۴ و ۰/۲۰۵ واحد در افزایش ضریب فزاینده نقدینگی داشتند. در مقابل، نسبت موزون سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌های بخش غیر دولتی با ۱/۸ درصد افزایش، موجب کاهش ۰/۰۶۱ واحدی ضریب فزاینده نقدینگی شد.

جدول ۱۵-۱۲- عوامل موثر بر ضریب فزاینده نقدینگی

سهم هر یک از اجزا در تغییرات ضریب در سال ۱۳۹۳	پایان سال	
	۱۳۹۳	۱۳۹۲
نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها	۰/۰۵۵	۰/۰۴۷
نسبت سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌ها	۰/۱۱۲	۰/۱۱۴
نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها	۰/۰۲۹	۰/۰۱۵
ضریب فزاینده نقدینگی	۵/۳۹۸	۵/۹۶۶

۱۵-۵- ترکیب نقدینگی

بررسی ترکیب نقدینگی در سال ۱۳۹۳ نشان‌دهنده کاهش سهم پول از ۱۸/۷ درصد در پایان سال ۱۳۹۲ به ۱۵/۴ درصد در پایان سال ۱۳۹۳ می‌باشد. در مقابل، سهم شبه‌پول از نقدینگی با ۳/۳ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۸۴/۶ درصد در پایان سال رسید. افزایش سهم شبه‌پول در نقدینگی علاوه بر جذابیت نرخ‌های سود این‌گونه سپرده‌ها در مقابل سهم پول، به دلیل رشد فزاینده استفاده از بانکداری الکترونیکی و کارت‌های پرداخت (که به سپرده‌های کوتاه‌مدت متصل است) می‌باشد.

۱- با فروش اوراق مشارکت بانک مرکزی، سایر بدهی‌های بانک مرکزی افزایش و خالص سایر اقلام کاهش می‌یابد که در نتیجه، اثر آن بر پایه پولی، انقباضی است. پرداخت وجوه این اوراق، اثر معکوس بر پایه پولی دارد و باعث افزایش آن می‌شود.

بانک‌ها به بانک مرکزی در سال ۱۳۹۳، افزایش ۲۳۵/۱ هزار میلیارد ریالی اضافه‌برداشت بانک‌ها از محل منابع بانک مرکزی بوده است.

خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با ۵/۶ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ و سهمی کاهنده معادل ۷/۹ واحد درصد، مهم‌ترین عامل کاهنده در رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۳ است. علت کاهش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی این بود که در این سال بانک مرکزی به صورت خالص فروشنده ارز بوده است.

(واحد درصد) جدول ۱۵-۱۱- سهم عوامل موثر در رشد پایه پولی

سال		
۱۳۹۳	۱۳۹۲	
-۷/۹	۹۳/۲	خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی
-۰/۵	-۰/۷	خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
۲۱/۶	۱۱/۷	مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها
-۲/۵	-۸۲/۸	خالص سایر اقلام
۱۰/۷	۲۱/۴	پایه پولی (درصد)

خالص سایر اقلام بانک مرکزی نیز با ۲/۶ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ و سهمی کاهنده معادل ۲/۵ واحد درصد، دیگر عامل کاهنده پایه پولی در پایان سال ۱۳۹۳ بوده است. یکی از عوامل کاهش خالص سایر اقلام بانک مرکزی، افزایش ذخیره تسعیر ارز بوده است.

خالص مطالبات از بخش دولتی نیز با ۱۴/۲ درصد کاهش نسبت به پایان سال قبل و دارا بودن سهمی کاهنده معادل ۰/۵ واحد درصد در رشد پایه پولی، از دیگر عوامل کاهنده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۳ بوده است.

در بهمن ماه ۱۳۹۲، بانک مرکزی به منظور کنترل نقدینگی معادل ۳۰ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت با سررسید ۶ماهه (تا پایان مرداد ماه ۱۳۹۳) و نرخ سود علی‌الحساب ۲۳ درصد منتشر کرد که از این میزان، ۲۱/۹ هزار میلیارد ریال به فروش رفت. در پایان مرداد ماه ۱۳۹۳، به علت سررسید شدن این اوراق و بازپرداخت آن، پایه پولی با افزایش مواجه شد،

(هزار میلیارد ریال)

جدول ۱۵-۱۳- نقدینگی برحسب پول و شبه پول

سهم نسبت به نقدینگی (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال				
	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۱		
۱۵/۴	۱۸/۷	۱/۰	۵/۲	۱۲۰۷/۵	۱۱۹۶/۰	۱۱۳۶/۷	پول
۴/۵	۵/۲	۵/۳	۱/۲	۳۵۱/۷	۳۳۴/۱	۳۳۰/۲	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص
۱۰/۹	۱۳/۵	-۰/۷	۶/۹	۸۵۵/۹	۸۶۱/۹	۸۰۶/۵	سپرده دیداری بخش غیر دولتی
۸۴/۶	۸۱/۳	۲۷/۲	۴۹/۸	۶۶۱۶/۳	۵۱۹۹/۵	۳۴۷۰/۲	شبه پول
۵/۰	۵/۳	۱۵/۵	۹/۱	۳۹۰/۹	۳۳۸/۵	۳۱۰/۲	سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز
۷۸/۰	۷۴/۴	۲۸/۳	۵۵/۵	۶۱۰۰/۹	۴۷۵۶/۹	۳۰۶۰/۰	سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار
۱/۶	۱/۶	۱۹/۶	۴/۱	۱۲۴/۵	۱۰۴/۱	۱۰۰/۰	سپرده‌های متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۲/۳	۳۸/۸	۷۸۲۳/۸	۶۳۹۵/۵	۴۶۰۶/۹	نقدینگی

۱۵-۵-۱- پول

کوتاه‌مدت ویژه و سپرده‌های متفرقه در مقایسه با سال قبل کاهش و سهم سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت افزایش یافت.

جدول ۱۵-۱۵- ترکیب شبه پول (درصد)

پایان سال		سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز
۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۵/۹	۶/۵	سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار
۹۲/۲	۹۱/۵	کوتاه‌مدت عادی
۳۵/۰	۳۷/۸	کوتاه‌مدت ویژه
۵/۷	۶/۴	بلندمدت
۵۱/۵	۴۷/۳	سپرده‌های متفرقه (۱)
۱/۹	۲/۰	

۱- شامل پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی، سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌ها، پیش‌دریافت بابت تسهیلات و وجوه صندوق بازنشستگی و پس‌انداز کارکنان بانک‌ها می‌باشد.

بررسی اجزای سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، سهم سپرده‌های یک‌ساله با ۳۳/۸ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل، از ۲۳/۶ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۵۷/۴ درصد در سال ۱۳۹۳ افزایش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های پنج‌ساله از کل سپرده‌های بلندمدت با ۲۷/۸ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل، از ۵۷/۰ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۲۹/۲ درصد در سال ۱۳۹۳ رسید. سهم سپرده‌های دو، سه و چهارساله نیز از کل سپرده‌های بلندمدت به ترتیب از ۱۶/۶، ۱/۷ و ۱/۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱۱/۹، ۰/۹ و ۰/۶ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافت. ممنوعیت افتتاح سپرده با سررسید بیشتر از یک سال توسط بانک‌ها در توافق شورای هماهنگی بانک‌های دولتی با کانون بانک‌ها و موسسات اعتباری در اردیبهشت ماه ۱۳۹۳، مهم‌ترین دلیل کاهش سهم سپرده‌های بلندمدت بالاتر از یک سال در سال ۱۳۹۳ بوده است.

در سال ۱۳۹۳، حجم پول با ۱/۰ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۱۲۰۷/۵ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد سال قبل (۵/۲ درصد) به میزان ۴/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. کاهش رشد سپرده‌های دیداری از ۶/۹ درصد در سال ۱۳۹۲ به -۰/۷ درصد در سال ۱۳۹۳، مهم‌ترین عامل کاهش رشد حجم پول در سال مزبور بود.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در ترکیب پول از ۲۷/۹ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۲۹/۱ درصد در سال ۱۳۹۳ افزایش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های دیداری در پول از ۷۲/۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۷۰/۹ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافت.

جدول ۱۵-۱۴- ترکیب پول (درصد)

پایان سال		اسکناس و مسکوک در دست اشخاص
۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۲۹/۱	۲۷/۹	سپرده دیداری بخش غیر دولتی
۷۰/۹	۷۲/۱	

۱۵-۵-۲- شبه پول

در سال مورد بررسی، شبه‌پول با رشدی معادل ۲۷/۲ درصد به ۶۶۱۶/۳ هزار میلیارد ریال رسید و سهم آن در نقدینگی از ۸۱/۳ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۸۴/۶ درصد در سال ۱۳۹۳ افزایش یافت. در بین اجزای شبه‌پول، سهم سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز، سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت عادی،

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۳

همچنین افزایش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۱/۳ هزار میلیارد ریال، منابع مسدود بانک‌های مزبور معادل ۱۷/۲ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. در این سال منابع آزاد از محل سپرده‌های بخش غیر دولتی در بانک‌های تخصصی معادل ۱۵۷/۱ هزار میلیارد ریال افزایش نشان داد که با در نظر گرفتن سایر منابع (بدهی به بانک مرکزی، بدهی‌های ارزی، بدهی به سایر بانک‌ها و سایر وجوه)، کل منابع آزاد اعتباری بانک‌های تخصصی معادل ۲۷۰/۱ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این محل، بدهی بخش‌های غیر دولتی و دولتی به ترتیب معادل ۱۳۵/۷ و ۱۳۴/۴ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. بدهی بانک‌های تخصصی به بانک مرکزی با ۲/۱ درصد رشد (۱۱/۳) هزار میلیارد ریال افزایش) نسبت به سال ۱۳۹۲ به ۵۵۹/۰ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۳ رسید.

۱۵-۸- منابع و مصارف کل بانک‌های غیر دولتی و

موسسات اعتباری غیر بانکی^(۳)

در سال ۱۳۹۳، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی ۲۲/۵ درصد (۹۷۹/۳ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت. این میزان افزایش، مربوط به افزایش ۱۰۰۸/۲ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های غیر دیداری و کاهش ۲۸/۹ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های دیداری بوده است. در سال مزبور، منابع مسدود بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۴۲/۶ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۱۳۶/۲ هزار میلیارد ریالی سپرده قانونی و ۶/۴ هزار میلیارد ریالی اسکناس و مسکوک در صندوق بانک‌های مزبور بود. همچنین در سال ۱۳۹۳، حساب سرمایه بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۹/۰ هزار میلیارد ریال و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک‌های مزبور معادل ۲۶/۸ هزار میلیارد ریال افزایش یافتند. از محل منابع مذکور، معادل ۵۸۵/۴ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی و ۹۵/۹ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی افزوده شد.

(درصد) جدول ۱۵-۱۶- ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت

	پایان سال		
	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱
یک‌ساله	۵۷/۴	۲۳/۶	۱۹/۲
دو‌ساله	۱۱/۹	۱۶/۶	۹/۹
سه‌ساله	۰/۹	۱/۷	۲/۲
چهارساله	۰/۶	۱/۱	۱/۲
پنج‌ساله	۲۹/۲	۵۷/۰	۶۷/۵

۱۵-۶- منابع و مصارف بانک‌های تجاری دولتی

حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تجاری دولتی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال قبل به میزان ۲۲/۸ درصد رشد (معادل ۲۵۷/۲ هزار میلیارد ریال افزایش) یافت. از این میزان افزایش، معادل ۸/۴ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۲۴۸/۸ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. طی این سال منابع مسدود بانک‌های تجاری دولتی معادل ۲۵/۱ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر در نتیجه افزایش سپرده قانونی و اسکناس و مسکوک در صندوق به ترتیب به میزان ۲۰/۴ و ۴/۷ هزار میلیارد ریال بود. همچنین، حساب سرمایه بانک‌های تجاری دولتی معادل ۶۴/۴ هزار میلیارد ریال کاهش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی به میزان ۲۱/۸ هزار میلیارد ریال افزایش یافتند. با توجه به افزایش منابع بانک‌های تجاری دولتی، ۸۳/۵ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی^(۱) و ۷۸/۶ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی^(۲) به این بانک‌ها افزوده شد.

۱۵-۷- منابع و مصارف بانک‌های تخصصی

در سال ۱۳۹۳، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تخصصی ۱۷۴/۳ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۱۴/۵ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۱۵۹/۸ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری (عمدتاً سپرده‌های یک‌ساله) بود. به دلیل افزایش سپرده‌های قانونی به میزان ۱۵/۹ هزار میلیارد ریال و

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

۲- در متن و جداول مربوط به منابع و مصارف بانک‌ها، بدهی بخش دولتی شامل اوراق مشارکت دولتی نمی‌باشد، لذا با رقم بدهی بخش دولتی در جداول خلاصه دارایی‌ها و بدهی‌های بانک‌ها متفاوت است.

۳- شامل بانک‌های موضوع اصل ۴۴ نیز می‌باشد.

۱۵-۹- واحدها و کارکنان شبکه بانکی

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی از نظر سطوح تحصیلی در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم کارکنان مقاطع کارشناسی و بالاتر رو به افزایش و در مقابل، سهم کارکنان مقاطع کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم رو به کاهش بوده است؛ به طوری که سهم دارندگان مدارج تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری از کل کارکنان با ۳/۴ واحد درصد افزایش از ۴۹/۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۵۲/۵ درصد در سال ۱۳۹۳ رسید. در مقابل، مجموع سهم دارندگان مدارج تحصیلی کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم با همان میزان کاهش از ۵۰/۹ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۴۷/۵ درصد در سال ۱۳۹۳ رسید.

جدول ۱۵-۱۷- پراکندگی واحدهای بانکی (۱)

سال		
۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۲۲۵۲۹	۲۲۸۵۱	داخل کشور
۵۵۱۶	۵۵۵۲	بانک‌های تجاری
۳۸۳۷	۳۷۹۸	بانک‌های تخصصی
		بانک‌های غیر دولتی و
۱۳۱۷۶	۱۳۵۰۱	مؤسسات اعتباری غیر بانکی
۴۵	۴۳	خارج کشور
۱۳	۱۳	ملی ایران
۲۲	۲۱	صادرات ایران
۲	۲	تجارت
۴	۴	ملت
۳	۳	سپه
۱	۰	پارسیان
۲۲۵۷۴	۲۲۸۹۴	شبکه بانکی

۱- شامل نمایندگی نمی‌باشد.

در سال ۱۳۹۳، تعداد واحدهای بانکی اعم از شعبه و باجه در داخل و خارج از کشور با ۱/۴ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۲۲۵۷۴ واحد رسید که از این تعداد، ۲۲۵۲۹ واحد در داخل و بقیه در خارج از کشور قرار داشتند. در بین بانک‌ها، بانک‌های ملی ایران و صادرات ایران به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۴/۸ و ۱۳/۷ درصد بیشترین سهم از تعداد واحدهای بانکی داخل کشور را به خود اختصاص دادند.

بررسی میزان اشتغال به کار در شبکه بانکی نشان می‌دهد که تعداد کارکنان شبکه بانکی با ۰/۰۴- درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۲ به ۲۲۰۷۳۶ نفر در سال ۱۳۹۳ رسید. تعداد کارکنان بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های غیر دولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی به ترتیب معادل ۰/۳ و ۰/۵ درصد کاهش یافت و تعداد کارکنان بانک‌های تخصصی دولتی ۲/۳ درصد افزایش یافت. در سال مورد بررسی، متوسط تعداد کارکنان در هر واحد بانکی ۹/۸ نفر بود که نسبت به سال قبل (۹/۶ نفر) اندکی افزایش نشان می‌دهد. همچنین، نسبت جمعیت کل کشور به ازای هر واحد بانکی (داخل کشور) به ۳۴۵۶ نفر رسید که نسبت به رقم سال ۱۳۹۲ (۳۳۶۷ نفر)، ۸۹ نفر افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۱۵-۱۸- طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی برحسب مدارج تحصیلی

(نفر- درصد)

۱۳۹۳		۱۳۹۲ ^(۱)		۱۳۹۱		
تعداد	سهم	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
۵۶۸۳۶	۱۰۰/۰	۵۷۰۳۵	۱۰۰/۰	۵۸۸۸۰	۱۰۰/۰	بانک‌های تجاری دولتی
۲۴۲۲۳	۴۲/۶	۲۳۰۷۳	۴۰/۴	۲۱۹۷۲	۳۷/۳	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۳۱۰۶۴	۵۴/۷	۳۲۲۱۵	۵۶/۵	۳۴۷۶۷	۵۹/۱	کاردانی و دیپلم
۱۵۴۹	۲/۷	۱۷۴۷	۳/۱	۲۱۴۱	۳/۶	زیر دیپلم
۳۵۵۹۸	۱۰۰/۰	۳۴۷۹۳	۱۰۰/۰	۳۵۶۳۸	۱۰۰/۰	بانک‌های تخصصی دولتی
۲۲۲۱۳	۶۲/۴	۲۰۱۵۸	۵۷/۹	۱۹۲۱۰	۵۳/۹	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۱۲۸۷۷	۳۶/۲	۱۴۰۴۲	۴۰/۴	۱۵۵۵۰	۴۳/۶	کاردانی و دیپلم
۵۰۸	۱/۴	۵۹۳	۱/۷	۸۷۸	۲/۵	زیر دیپلم
۱۲۸۳۰۲	۱۰۰/۰	۱۲۸۹۹۹	۱۰۰/۰	۱۱۳۸۵۴	۱۰۰/۰	بانک‌های غیر دولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی (۲)
۶۹۳۶۶	۵۴/۱	۶۵۱۳۹	۵۰/۴	۵۲۵۹۸	۴۶/۲	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۵۴۳۶۷	۴۲/۴	۵۸۵۰۵	۴۵/۴	۵۵۳۴۸	۴۸/۶	کاردانی و دیپلم
۴۵۶۹	۳/۵	۵۳۵۵	۴/۲	۵۹۰۸	۵/۲	زیر دیپلم
۲۲۰۷۳۶	۱۰۰/۰	۲۲۰۸۲۷	۱۰۰/۰	۲۰۸۳۷۲	۱۰۰/۰	بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی
۱۱۵۸۰۲	۵۲/۵	۱۰۸۳۷۰	۴۹/۱	۹۳۷۸۰	۴۵/۰	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۹۸۳۰۸	۴۴/۵	۱۰۴۷۶۲	۴۷/۴	۱۰۵۶۶۵	۵۰/۷	کاردانی و دیپلم
۶۶۲۶	۳/۰	۷۶۹۵	۳/۵	۸۹۲۷	۴/۳	زیر دیپلم

۱- در سال ۱۳۹۲، آمار ۶ بانک ایران زمین، قرض‌الحسنه رسالت، خاورمیانه، بین‌المللی کیش، ایران و ونزولا و قوامین و ۲ موسسه اعتباری کوثر و عسکریه به آمارهای پولی و مالی کشور اضافه شده و آمار تعاونی‌های اعتباری صالحین و پیشگامان آتی نیز در آمار بانک آینده ادغام شده است.

۲- کل کارکنان بانک‌ها و مؤسسات اعتباری جدید (۶ بانک و ۲ موسسه) در پایان سال ۱۳۹۲ معادل ۹۱۹۲ نفر بوده است.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۳

- تدوین و ابلاغ بخشنامه‌ها به شبکه بانکی در راستای اجرای مصوبات شورای عالی مبارزه با پولشویی
- پاسخ‌گویی به استعلام‌های نهادهای نظارتی
- نظارت بر اجرای فازهای مربوط به نرم‌افزار مبارزه با پولشویی در بانک‌ها
- اجرا و همچنین تایید کنترل پروژه تدوین شده از سوی مرکز اطلاعات مالی در بانک‌ها
- برگزاری دوره‌های تربیت مدرس مبارزه با پولشویی برای شبکه بانکی، به منظور آموزش زنجیره‌ای و مستمر کارکنان مربوط.

بخش سوم - اقدامات مرتبط با مجوزهای بانکی^(۱)

- به منظور اجرای قانون پولی و بانکی کشور و در راستای ساماندهی بازار پولی کشور موضوع قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی و ماده ۹۶ قانون برنامه پنجم توسعه، بانک مرکزی در سال ۱۳۹۳ با بررسی تقاضاهای تاسیس نهادهای جدید و ساماندهی نهادهای فعال موجود، نسبت به صدور مجوز فعالیت بانک آینده، صدور مجوزهای تاسیس یا فعالیت ۱۰ تعاونی اعتبار، ۳ صندوق قرض‌الحسنه، ۲۶ صرافی، ۶ شرکت لیزینگ و تمدید مجوز فعالیت ۱۲۲ مورد از نهادهای یاد شده که دارای مجوز موقت فعالیت بودند (شامل ۹۲ تعاونی اعتبار، ۱۸ صرافی و ۱۲ لیزینگ) و همچنین، ابطال مجوز فعالیت ۹ صرافی متخلف اقدام نمود. در همین راستا، اهم اقدامات بانک مرکزی در سال ۱۳۹۳ براساس سیاست‌های اتخاذ شده به شرح زیر بود:

- ساماندهی نهادهای سپرده‌پذیر - بانک مرکزی طی سال‌های اخیر به منظور اجرای قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی و ساماندهی نهادهای سپرده‌پذیر (صندوق‌های قرض‌الحسنه

۱۵-۱۰- تحولات سیستم بانکی

اهم اقدامات انجام شده در سال ۱۳۹۳ به شرح زیر می‌باشد:

بخش اول - اقدامات مرتبط با تدوین مقررات، آیین‌نامه،

دستورالعمل، بخشنامه و اصلاحیه‌ها

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه بانکی (ریالی)»
- تدوین و ابلاغ «ضوابط ناظر بر حداقل استانداردهای شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات توسط موسسات اعتباری»
- تدوین و ابلاغ «فرم یکنواخت قراردادهای فروش اقساطی مسکن، فروش اقساطی وسایل تولید، ماشین‌آلات، وسایل حمل و نقل، کالاهای مصرفی بادوام ساخت داخل و تاسیسات و فروش اقساطی مواد اولیه، لوازم یدکی و ابزار کار و قرض‌الحسنه»
- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی تسهیلات و تعهدات سندیکایی»
- تدوین و ابلاغ «اساسنامه نمونه موسسات اعتباری غیر بانکی».

بخش دوم - اقدامات مرتبط با مبارزه با پولشویی

- همکاری در تدوین پیش‌نویس و پی‌گیری تصویب «لایحه مبارزه با تامین مالی تروریسم»، با توجه به تاثیر آن در خارج کردن نام کشورمان از صدر فهرست کشورهای «با ریسک بالا و غیر همکار» در زمینه پولشویی و تامین مالی تروریسم از منظر گروه ویژه اقدام مالی (FATF)
- بررسی منشا تامین سرمایه اولیه و نیز افزایش سرمایه بانک‌ها و موسسات اعتباری، مطابق مصوبه شورای عالی امنیت ملی
- بررسی منشا تامین سرمایه اولیه و نیز افزایش سرمایه بیمه‌ها، براساس مصوبه شورای عالی مبارزه با پولشویی

- انجام بازرسی جامع از تمامی بانک‌ها در خصوص نحوه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی

۱- شایان ذکر است میان زمان اخذ مجوز بانک‌ها و موسسات اعتباری از بانک مرکزی با زمان ارسال خلاصه دفترکل استاندارد آنها جهت درج در آمارهای پولی و مالی کشور فاصله وجود دارد.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

- به استناد تبصره ۱ ماده ۹۶ قانون برنامه پنجم توسعه، کلیه تغییرات ثبتی ۱۵۰۰ نهاد فعال در بازار پول (شامل بانک‌ها، موسسات اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتبار، شرکت‌های صرافی و لیزینگ) که دارای مجوز فعالیت دائم یا موقت از این بانک بوده یا در حال تطبیق می‌باشند و نیز حدود ۳۰۰۰ صندوق قرض‌الحسنه که صرفاً دارای مجوز از نیروی انتظامی بوده یا تحت نظر سازمان اقتصاد اسلامی فعالیت می‌نمایند، در ابتدا در اداره مجوزهای بانکی بررسی و پس از تایید به مراجع ثبتی ارجاع شد.

- در راستای تکالیف تبصره‌های ۳ و ۴ ماده ۹۶ قانون برنامه پنجم توسعه، بانک مرکزی نسبت به بررسی صلاحیت حرفه‌ای ۱۶۴ نفر که به عنوان مدیر عامل و اعضای هیات مدیره بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی معرفی شده بودند، اقدام نمود.

آمار صدور مجوز تاسیس، فعالیت، تمدید مجوز فعالیت و نیز تعلیق و ابطال مجوزهای صادره به شرح جداول زیر می‌باشد:

جدول ۱۵-۱۹- تعداد مجوزهای صادره برای تاسیس و ابطال مجوز بانک و موسسه اعتباری غیر بانکی در سال ۱۳۹۳

حوزه	موافقت اصولی	مجوز فعالیت	جمع	ابطال مجوز
سرزمین اصلی(۱)	۰	۱	۱	۰
مناطق آزاد	۰	۰	۰	۰
جمع	۰	۱	۱	۰

۱- شامل بانک آینده می‌باشد.

و تعاونی‌های اعتبار آزاد)، که نحوه اجرا و اعمال آنها به جهت حفظ حقوق کلیه ذی‌نفعان (نهاد قانون‌گذار، سپرده‌گذاران، مالکان موسسات و ...) همواره با چالش‌های عمیق و متعدد و نیز فرآیندی زمان‌بر همراه بوده، تلاش‌های فراوانی کرده است. در تداوم این تلاش‌های بانک مرکزی در سال ۱۳۹۳، بانک «آینده» که از ادغام بانک لغو مجوز شده «تات» و تعاونی‌های اعتبار غیر مجاز و منحل «صالحین» و «پیشگامان آتی» تاسیس شده بود، موفق به اخذ مجوز فعالیت شد.

همچنین، با عنایت به نابسامانی شعب بانک‌ها و عدم وجود اطلاعات جامع از آنها در بانک مرکزی و نظر به سیاست این بانک مبتنی بر ساماندهی شعب بانک‌ها و موسسات اعتباری مجاز، برنامه اجرایی راه‌اندازی پایگاه الکترونیکی اطلاعاتی و کنترلی شعب در دستور کار بانک مرکزی قرار گرفت. بدین منظور، نسبت به راه‌اندازی سامانه اطلاعات شعب، گردآوری اطلاعات شعب، پالایش اطلاعات و صدور مجوز برای کلیه شعب مجاز به فعالیت، اقدامات لازم صورت پذیرفت و کد شناسایی به هریک از شعب اختصاص یافت و شعب فاقد مجوز، شناسایی شدند. نتیجه امر به شفافیت اطلاعات شعب برای استفاده مراجعان و نهادهای انتظامی و نیز کنترل ایجاد شعب و دارایی ثابت توسط موسسات اعتباری، کمک خواهد نمود.

- اجرای برنامه پنجم توسعه - بانک مرکزی در ادامه اجرای

برخی مواد قانون برنامه پنجم توسعه به شرح ذیل اقدام نمود:

جدول ۱۵-۲۰- تعداد مجوزهای صادره، تمدید و ابطال شده برای نهادهای فعال در بازار غیر متشکل پولی در سال ۱۳۹۳

ابطال / تعلیق مجوز	جمع	تمدید مجوز	مجوز اولیه	
			تاسیس نهاد جدید	تطبیق نهاد موجود پس از ساماندهی
۰	۱۰۲	۹۲	۱۰	۰
۰	۳	۰	۰	۳
۰	۱۸	۱۲	۲	۴
۹	۴۴	۱۸	۲۰	۶
۹	۱۶۷	۱۲۲	۳۲	۱۳